

IJWI RY'UBUHANUZI ISHURI RYA BIBILIYA

MWIPOSTA

B.P. 1710

— BUJUMBURA —

BURUNDI

ICIGWA CA 3.

IMANA YATANZE JGITABO CO KURONGORA ABANA BAYO

Umurongo wo kwibukwa : «Ijambo ryawe ni ryo KURI».
Yohana 17 : 17.

URWINJIZO.

Umuntu agize ico agura, nk'ikinga cank'imashini y'uku-barira, cank'umuduga, bamuha n'igitabo c'insiguro. Ico gitabo c'insiguro, gisobanurira umuguzi uburyo bw'ugukoresha ico kintu yaguze kugira ngo kimugirire akamaro kandi kimufashe. Iyo uwo muntu akurikije insiguro y'ico gitabo, ico kintu kimugirira akamaro, kandi kikaramba. Ariko iyo yanse insiguro yaco, nk'ijo ico kintu kivunitse ntaco kiba kikimaze. Mbe ye, bibaye birtyo, ni nde yogawa ? Uwagurishije iryo kinya, imashini y'ukubarira, cank'umuduga ? Oya. Uwuguze ico kintu ni we yobigayirwa kuko aba uyanse gukurikiza amajambo yo mur'ico gitabo c'insiguro.

Reka tuvuge durtya : Woba ugiye ku rugendo uja ahantu kure ugashaka guca mu nzira ngufi, ariko ukaba utazi inzira ihagushitsa. Mbe wobaza nde ngo ayikwereke ? Mu vy'ukuri wobaza umuntu yigeze kuyicamwo kenshi canke ukabaza uwaiharuye. Woba umazé kugenda urugendo rutari ruto, kugira ngo utore inzira irashe, kumbure yo yogucisha ahantu heza mu gihugu. Urugendo rwave rwoba rwiza mu gihe gitoya, hanyuma inzira yawe igatangura kukuzimagiza ukaja kubona urijy caheze hatagira ihuriro n'ijo washaka kuja. None ubwo hogawa nde ? N'uwharuye iyo nzira canke n'awayikweretse ? Canke se, n'inzira yogawa ? None ni nde ? Ni wewé yogawa kuko ariwewe uba wanse kwümvíra uwo muntu yakweretse inzira y'ukuri.

Woba urwaye muganga akagutegekera umuti ukwiriye kunywa n'uburyo bw'ukuwunywa. Ugatangura gukurikiza inama z'uganga yaguhaye, hashize igithe gito, uwundi muntu akaza akakubwira uwundi muti yibwira yuko woruta uwo muganga yakweretse, na we ugakurikiza inama z'uwo muntu, ukareka iza mugaga.

nga. Hanyuma indwara ikagaruka. None, ni nde yogawa ? Mbe, hogawa umuti muganga yakweretse ? Oya na mba ! Ni nde yogawa se ? Ni wewe wogawa kuko uba wemeye ko umuntu atagira ico azi ku ndwara yawe agutera gukora ibidakwiye.

Mu cigwa giheze, twize yuko Imana yaremye isi n'ibiyibako vyose. Yaremye umuntu. Mbega ni nde yoja kumenya neza ivyo umuntu akeneye ? None, umuntu yaguze ikinga yorusha uwarikozze kumenya uburyo bwo kurikoresha ? Eka da ! Mbe umuntu aciye mu nzira rimwe, aca arusha ukuyimenza uwayimweretse ? Oya. Mbe umurwayi yomenya kwivura kurusha muganga ? Oya. Ni nde yomenya ivyiza bikwiriye umuntu kurushaho ? N'umuntu ubwiye ? Haba n'intete ! Ahubwo n'Iyamuremye. Ni nde yamuremye ? N'Imana ihoraho. Irazi igituma umuntu agira amagara meza. Irazi icomunerezera. None si yo dukwiye kwiturako, maze ikatuyobora ? IJAMBO RYAWE NI RYO KURI. Yohana 17 : 17.

Imana na yo yatanze igitabo nk'ico, igitabo c'insiguro, Bibiliya» kandi kizwi kw ari ijambu ry'Imana. N'ivyanditswe bisobanuye. Kandi ko twizera Umuremyi wacu, maze mu cubahiro cayo tukizera yuko tuzobasha gukurikira ico gitabo cayo, insiguro n'ubuyobozi bwiza kandi butunganye.

IMANA ITEGURIRA UMUNTU IGITABO CAYO.

1. Imana yateguye gute igitabo cayo c'insiguro ?

«Ivyanditswe vyose vyahumetswe n'Imana, kandi bigira iki-mazi co kwigisha umuntu, ... kugira ng'umuntu w'Imana abe ushitse.» 2 Timotyeo 3 : 16, 17.

«Irya mbere mukwiye kumenya n'ukw ata jambo ry'abavugishwa n'Imana ryo mu vyanditswe rishobora gusobanurwa nk'uk'umuntu avyigombera, kukw ata jambo ry'abavugishwa n'Imana ryazanywe no kugomba kw'umuntu, arikw abantu bavuga ivyava ku Mana, barongowe na Mpwemu Yera ». 2 Petero 1 : 20, 21.

Mbega iyo mirongo itubwira yuko umuntu canke umurwi w'abantu biyumviriye kwandika igitabo maze bakacita igitabo c'Imana ? Oya. Bitubwira yuko, Ivyanditswe vyatanzwe n'Imana mu buryo bwa Mpwemu Yera, kandi yukw abo bantu bandika ku bubasha bwa Mpwemu Yera. Umwe yanditse mu buryo bumwe, uwundi yandika mu bundi, uwundi yandika mu bundi, ubwo rero ni mu buryo bwa Mpwemu Yera, akabereka ivyo bandika.

Abantu bamwe bashaka yuko twizera yukw ibigabane bimwe vya Bibiliya vyatanzwe n'Imana, arikw ibindi bitatanzwe na yo. Hari iciyumviro c'umuntu umwe yumvise umusigizi. Uyo musigizi yari umuntu yizera yukw ikigabane kinini ca Bibiliya ar'ic'Imana, ariko ibindi atari ivyayo. Maze wa muntu atashe sca atabura ca kigabane umusigizi yavuga yuko ar'iciyumviro c'umantu. Uwundi musi yumva uwundi musigizi na we avuga yuko ikigabane kimwe atari ic'Imana. Umusi umwe aba yamaze kuyitabagura. None urazi ikigabane casigaye kidatabuwe ? N'igifuniko gusa. None se si vyiza kwemera Imana ivuga yuko ari yo yatanze amajambo yose ya Bibiliya, aho kumviriza umuntu ?

2. Mbega Kristo akiri kw isi yizera ivyanditswe n'abahanuzi ?

«Arababwira , ati Yemwe mwa mburabwenge, imitima yanyu itevye cane kwizera ivy'abavugishwa n'Imana bavuze vyose !...

Atangurira kuri Mose no ku bavugishwa n'Imana bose, abaso banurira mu vyanditswe vyose, ivyanditswe kuri we. Luka 24 : 25, 27.

Niba Kristo yarizera ivyanditswe n'abahanuzi bose, twebwe dukwiye kureka kuvyziera ?

3. Muri Bibiliya harimwo iki ?

Bibiliya n'Isezerano rya Kera n'Isezerano Risha. Mw Isezerano rya Kera harimwo ibitabo 39, no mw Isezerano Risha harimwo ibitabo 27, bikaba ibitabo 66 muri Bibiliya yose. Ivyo bitabo vyanditswe n'abantu bagera ku mirongo ine (40). Bamwe muri bo bari abami, abandi bari abana babo, abandi bari abashikiranganji, abandi bari abarovy, harimwo umutozakori n'umwungere, bamwe bari abatunzi, abandi bari abakene bamwe bari barigishijwe cane, abandi bari abanyabwengebuke, ariko bose bakoreshejwe n'Imana kugira ngo bategurire abana bayo igitabo cayo. Nta muntu yobasha kubonea inyishu nyinshi z'ibibazo vyashubijwe muri Bibiliya IJAMBO ry'Imana. Ibi bitabo vyanditswe mu gihe c'imyaka 1600, mu bihe binyuranye nk'uko tumaze kubivuga : no mu bantu banyuranye, yamara Ivyanditswe bigahuza iciyumviro. Ico ni kimwe mu vyemeza ko Bibiliya yatanzwe n'Imana, kuko abantu bo badahuza mu vyo bandika.

Muri Bibiliya dus mamwo, ngw «Imana iravuga, iti :» «Uhoraho arategeka, ati :» «Uhoraho aravuga ati :» Aya majambo aboneka ibihe bigera ku 700 (amajana indwi) mu bitabo bitanu nya mbere nya Bibiliya. Mu bindi bitabo 12 tubonamw'ayo majambo igihe bigera ku 400 (amajan'ane). Amajambo nk'aya : «Umve ijambo ry'Uhoraho.»

«N'umva ijambo ry'Uhoraho, rivuga, riti Uzovugana na bo amajambo yanje. «Ikirutaho aboneka ibihe birenga 2300 mw Isezerano rya Kera. Kristo yavuze ivy'Ivyanditswe Vyera vy'Isezerano rya Kera, nko mu «Gusubira mu Vyagezwe kwa Mose abahanuzi, no muri Zaburi». Luka 24 : 44, 45.

Isezerano Risha ryanditswe Yesu avuye kw isi. Ryanditswe n'abigishwa biwe. Abigishwa biwe bakuye ku majambo yo mw Isezerano rya Kera inyigisho zisaga 260, ivyo bitwemeza ko bizera amajambo yo mw Isezerano rya Kera, nk'uko Kristo yayizera :

«Kugira ngo mwibuke amajambo yavuzwe kera n'abavugishwa n'Imana bera, mwibuke n'icagezwe c'Umwami ni we Mukiza, cavuzwe n'abatumwa babatumweko.» 2 Petero 3 :2.

Umuntu w'Imana Yohana Wesley, yaravuze, ati «Mbe Bibiliya n'imigani y'abantu beza, canke abamarayika, abantu babi canke abadayimoni, canke se yanditswe n'Imana ? (a) Ntiyari kuba imigani y'abantu beza canke abamarayika, kuko batari kwiyandikira igitabo ngo bakomeze kubesha bandika, ngo «Niko Uhoraho avuga» kandi ari ivyo bivaniye mu bwenge bwabo. (b) Ntiyari kuba imigani y'abantu babi canke abadayimoni kuko batari kwandika igitabo gitegeka ibintu bikwiriye gukorwa, kubuzanya icaha ic'ari co cose, ngo bacire urubanza imitima yabo ubwabo. (c) Kubera ivyo, du-sanga yuko Bibiliya yatanzwe n'ubuyobozi bw'Imana ikoresheje Mpemwu Yera.»

UBUSHOBOZI BW'IGITABO C'IMANA.

« Kukw ijambo ry'Imana ari rizima, rifise ubukuba. » Aba-heburayo 4 : 14.

4 Igitabo c'Imana kimariye umuntu iki ?

- (a) Kimuha ubwenge bumuzanira agakiza, inyigisho zimukwiye, kumwemeza ivyaha, no kumuyobora, no kumutoza indero nziza mu kugororoka. 2 Timoteyo 3 : 15, 16.
- (b) Kimuha ukwihangana, n'umwete no guhumurizwa n'ukwizigira. Abaroma 15 : 4.
- (c) Kizomumurikira mu buzima bwiwe. Zaburi 119 : 105, «Ijambo ryawe n'itara rimurikira ibirenge vyanje, n'umucó umurikira mu nzira yanje.»
- (d) Gitanga ubugingo. Yohana 6 : 63, «amajambo mbabwiye n'impwemu n'ubugingo.»

5 None ijambo ry'Imana ritubwira ibizoza mu misi izopza ?

Imana irazi intango n'iherezo. Yesaya 46 : 9,10, «Kukwari jewe Mana, ata yindi ; ni jewe Mana nta yindi duhwanye. Mpera kw itanguriro nkavuga ivy'iherezo, mpera mu bihe vya kera, nkavuga ibitaraba.» Ubuhanuzi bwa Bibiliya bugaragaza yukw ari ijambo ry'Imana. Ibantu vyinshi vyahanuwe muri Bibiliya imyaka amajana menshi canke ibihumbi bitaribwabe ho.

(a) Imana yári izi kw imitima y'abantu izokwuzurwa n'ubwoba, kandi yukw amoko azorwana, «Abantu bazogwishwa igihumura n'ubwoba no kwitega ibigira bibe kw isi.» Luka 21 : 25, 26.

(b) Imana yabonye ko hazobaho kwica amategeko kwa cane n'ubugome bwinshi, itanga impamvu zavyo.
«Ariko umenye yuko mu misi y'iherezo hazoza ibihe bigoye. Kukw abantu bazoba bikunda gusa, bakunda amahera, birarira, bibona, batukana, batumvira abavyeyi, intashima, abanegura, ivy'Imana, badakunda n'ababo, banka kuzura, barementanya, batigarura, inkazi, badakunda ivyiza, abaguranyi, ibirandamuke, abikakisha, bakunda ibibahimbara bakabirutisha Imana, bafise ishusho yo kubaha Imana, ariko bahakana ubushobozi bwakwo : abameze bartyo wame ubatera ibitugu.» 2 Timoteyo 3 : 1—5.

«Kandi isi ihumanijwe n'abayibamwo ; kuko barenze ivyagezwe, bagaca mw ibwirizwa, bakica isecerano ry'intahava.» Yesaya 24 : 5. Iyi mirongo yose lvuga kw abantu bacumuye ku Mana.

(c) Imana yari izi yuko hazoba ubwenge bwo gukora ibantu bisha bitangaje muri iyi misi. Daniyeli 12 : 4, «Ubwenge buzogwira». Nahumu 2 : 3, 4, «Ivyuma vy'imikogote yiwe y'intambara birakayangana ku musi wo kwitegura kwiwe, amacumu arikw aranyugutwa. Imikogote y'intambara igenda akabusungwe mu mayira, igenda iranyuranwa mu nzira z'ibihamo ; uiyibonye wogira ngo n'imuri, yidunya nk'umuravyo.» Mbe Mbe ye ibi ntibiranguye neza ivy'imiduga yo muri iki gihe ? Aya majambo yavuzwe n'Imana ubwayo kera mu myaka ibihumbi bishize.

(d) Imana yar'izi yuko hazoba imashini zitangaje zizotuma mbo ryayo rikwizwa mu bantu b'amoko yose. Matayo 24 : 14, » Kandi ubu butumwa bwiza bw'ubwami buzovugwa mw isi, ngo bube ikimenyetso kibere icabona amahanga yose, maze umuhero uzoca uza.»

IGITABO C'IMANA NIC'ABANTU BOSE.

6 Mbega igitabo c'Imana cagenewe ubwoko bumwe gusa ?

Imana yaremye abantu bose. «Kandi yaremye amahanga yose

y'abantu, ibakuye mu muntu umwe, ngo basagaze mw isi yose. Ivyakozwe n'Intumwa 17 : 26. Bagenda banyurana ku mabara no ku migenzo, yamarâ bose bashaka ivyokurya, n'umuco n'amazi, ngo babeho. Ariko bose baracumuye. «Bose bakoze ivyaha, ntibashikira ubwiza bw'Imana.» Abaroma 3 : 23. Bose bakeneye Imana, bose bakeneye igitabo c'Imana.

Yemwe ukuntu ari ingabirano itangaje ituruka ku Mana ifitiye abana bayo urukundo rutangaje ! N'ikintu c'igiciro kiruta ico dushobora kubona. Inkuru ivuga ivy'umuntu yariko arasamba. Abaza umwe mu ncuti ziwe, ati «Nsomera igitabo.» At'ikihe gitabo ?» Abaza wa wundi yasamba, ati «Hari igitabo kimwe gusa.» ... Ijambo ry'Imana.

Umuhindi yahindutse umukristo yaravuze, ati «Iki gitabo nticazanywe n'ivyiyumviro vy'umuntu, ahubwo cazanywe n'l-mana.»

Muganga Whilbur Chapman, umwe wo muri ba bantu b'intwari z'Imana, yavuze ivyerekeye Bibiliya, ati

(Bibiliya) ntaco biringaniye ku muntu arwaye umutwe.

Ntaco biringaniye wihebuye.

Ntaco biringaniye ku murango ata zuba ririho, no mw ijoro ata nyenyeri ziraho.

Ntaco biringaniye ku bana b'impfuvyi.

Ntaco biringaniyi uhamba ikibondo cawe.

Ntaco biringaniyi ugeze mw iherezo ry'urugendo rw'ubuzima bwave.

N'ijo ubwave wishimikije ku masezerano yayo.

Musomyi, mbe ntiwoshimira Imana igitabo cayô c'igiciro

gikomeye mu misi y'ubuzima bwave. Gikunde cane kikubero ikete ryayo rikuyobora. Iragukunda. Nico catumye igushakira igitabo cayô. N'igitabo c'Imana, n'igitangaza kuva kera, igitabo kiruta ibindi bitabo.» Ivy'iyi si birahindagurika, ariko Imana yama iravuga, iti : «Kuko jewe Uhoro atahompi-nduka.» Malaki 3 : 6. «Amabwirizwa yiwe yose arahamye, arashinzwe gushitsa ibihe bitazoshira.» Zaburi 111 : 7,8. Ntabwo ijambo ryayo rizohinduka na gato.

Mu myaka ishika 50 (imirongw itanu) ishize, umuntu umwe itwa Robert Ingesoll, yavuze yuko inyuma y'imyaka 10 (icumi) Bibiliya itazoba igisomwa. Non'ubu Bibiliya yabaye iki ? Yandikwa mu ndimi zishika ku 1100, kandi ibitabo vyayo bigera ku 33.000.000 (imiliyon 33), hamwe n'ibindi bice vy'Ivyanditswe vyera, bigurishwa mu mwaka umwe gusa. N'urugero rw'ibuye ringana impande zose, ushobora kurihindurira mu ruhande rumwe canke urundi, ariko rikaguma rihamaze rikomeye kandi ntiryononekare.

ITEGEREZE NEZA : Ukoresho Bibiliya hamwe n'icigwa. Ikitazo cose gifise INYISHU IMWE GUSA. Wandike X mu kazu k'inyishu y'ukuri. Ntibagire ikintu wandike mu tundi tuzu tubiri dusigaye. Raba akarorero ku kibazo ca 1 c'icigwa ca 1.

IBIBAZO VY'ICIGWA CA 3.

1. Umuyobozi w'abanditse Bibiliya.

- A. Abanditse Bibiliya bayoborwa na Mose.
- B. Abanditse Bibiliya bayoborwa na Mpwemu Yeri.
- C. Abanditse Bibiliya bandika ivyo bishakiye.

2. Akamaro ka Bibiliya.

- A. Bibiliya itera umuntu kwihebura.
- B. Bibiliya itera umuntu amaganya.
- C. Bibiliya itera umuntu kwihangana.

3. Iakomoko ya Bibiliya.

- A. Bibiliya ikomoka ku Mana.
- B. Bibiliya ikomoka ku ntumwa za Yesu.
- C. Bibiliya ikomoka ku bahanuzi.

4. Ni ba ndebagenewe ijambo ry'Imana ?

- A. Ijambo ry'Imana rigenewe ubwoko bumwe.
- B. Ijambo ry'Imana rigenewe amoko akomeye gusa.
- C. Ijambo ry'Imana rigenewe amoko yose.

5. Gakomera kw'ijambo ry'Imana.

- A. Ijambo ry'Imana rizohinduka.
- B. Ijambo ry'Imana ryarahindutse.
- C. Ijambo ry'Imana rizokwamaho imyaka yose

**IJWI RY'UBUHANUZI
ISHURI RYA BIBILIYA MWIPOSTA
B.P. 1710, Bujumbura
Burundi.**

Izina.

Ah'uba